

Holdijk

zouden kunnen beschikken om activiteiten die door de strafwetgever worden getolereerd, geheel te weren."

Duidelijke taal, maar bepaald een negatief contra-effect van het wetsvoorstel en buitengewoon teleurstellend voor die gemeenten die nu nog niet, maar mede als gevolg van dit wetsvoorstel straks mogelijk wel, "bezocht" worden door seksinrichtingen. Ook eventuele herziening van bestemmingsplannen kan hen daarvan niet vrijwaren. Overigens achten wij het een uitermate vreemde stellingname dat gemeenten planologische mogelijkheden voor seksinrichtingen, hoe ook vorm gegeven, zouden moeten creëren, terwijl daaraan tot nu toe geen behoefte is gebleken. Ik ken daar geen tweede voorbeeld van.

Sprekend over de eventuele herziening van bestemmingsplannen vraag ik in dit verband nog aandacht voor de beoogde datum van inwerkingtreding van het wetsvoorstel, als het wet zou worden en voor de overgangstermijn. Planologische procedures plegen veel tijd, minstens een jaar of anderhalf – een heel ruwe schatting overigens – te vragen. Wordt met dat gegeven rekening gehouden, zodanig dat gemeenten die zich de normale inspanning getroosten hun bestemmingsplannen ook op orde kunnen hebben?

Tot slot zou ik nog even stil willen staan bij het aan de Kamer overgelegde advies van de landsadvocaat van 27 juli jongstleden, over de Wet arbeid vreemdelingen en arbeid in de prostitutie waarover de minister ons in een brief van 23 september zijn conclusie heeft meegedeeld. Het gaat hier om het "aanbod" van prostituees van buiten de EU/EER. De minister en zijn collega van Sociale Zaken en Werkgelegenheid hebben besloten, zo berichten zij, artikel 3 van het Uitvoeringsbesluit bij de WAV opnieuw vast te stellen voor een beperkte periode (in principe twee jaar) en de Vreemdelingen-circulaire aan te passen.

Het interessante en grondige advies geeft aanleiding tot een veelheid van opmerkingen. Thans zou ik mij willen beperken door er slechts op te wijzen, dat de landsadvocaat onder nr. 46 van zijn advies, op pagina 19, opmerkt, dat moeilijk is te voorspellen of een absoluut toelatingsverbod in rechte stand zal houden; bepaald toch een gevaarteken dat hier geheven wordt.

Hebben de bewindslieden deze mededeling in hun conclusie verdisconteerd? Verder moge ik erop wijzen, dat de landsadvocaat het volgende stelt: "Indien het toelatingsverbod vormgegeven zou worden via wetgeving in formele zin, zou de toetsingsruimte van de rechter overigens geringer zijn dan in het geval dat het verbod via een algemene maatregel van bestuur en/of een beleidsregel is vastgelegd."

Mag ik vragen waarom de bewindslieden niet op deze, bedekte, suggestie zijn ingegaan in hun conclusie? Erkennen zij het aangegeven voordeel van een wetswijziging terzake niet? Met belangstelling zal ik de reactie van de minister vernemen.

De **voorzitter**: Ik geef nu het woord aan de heer Kohnstamm, die in zijn hoedanigheid van lid van deze Kamer voor het eerst spreekt tijdens een plenaire vergadering. De Kamer houde mij ten goede dat ik de gebruikelijke korte aanduiding van deze toespraak in verband met het onderwerp achterwege laat.

□

De heer **Kohnstamm** (D66): Voorzitter! Dat was precies de eerste opmerking die ik wilde maken. Een maidenspeech over de afschaffing van het bordeelverbod kan licht aanleiding geven, mits letterlijk opgevat, tot allerlei wilde speculaties. Nu is dat nog tot daaraan toe, maar wat ik frustrerender vind is dat ik hoopte, ter gelegenheid van mijn eerste plenaire optreden in deze zaal in mijn nieuwe hoedanigheid een doorwrocht rechtstheoretisch en kritisch betoog te hebben kunnen houden over een voorliggend wetsontwerp. En daar komt het vandaag niet van. Want bij lezing van het voorlopig verslag, dat dateert van voor de beëdiging van de Kamer in de huidige samenstelling, stuitte ik op de mededeling, dat de leden van de fractie van D66 "met grote instemming" kennis hadden genomen van het voorstel tot afschaffing van het bordeelverbod. Einde van mijn droom en ambitie dus, temeer omdat het, gegeven de bijna spreekwoordelijke organisatiegraad van mijn politieke groepering, gerust verbazingwekkend mag worden genoemd, dat de huidige bezetting van mijn fractie het op dit punt daarenboven eens is met de

vorige. Ik volsta daarom vandaag met een drietal opmerkingen, die per saldo een wat zwaar aangezette stemverklaring opleveren.

De eerste opmerking is deze dat, zeker in de situatie waarin het opportuniteitsbeginsel in het Nederlandse strafrecht zo'n relevante rol speelt, legaliseren en reguleren vaak effectievere methoden zijn om enige grip te krijgen op de bestrijding van ongewenste situaties (in casu mensenhandel, uitbuiting, slechte arbeidsomstandigheden etc.) dan strafbaarstelling en gedogen vermogen te doen. Die keuze levert in het buitenland in eerste instantie gefronste wenkbrauwen op, en soms wat meer dan dat, maar komt ons aan het einde van de dag veelal te staan op voorzichtige en zelfs welwillende nieuwsgierigheid. Ik wens de minister van Justitie toe dat hem ten aanzien van de opheffing van het bordeelverbod eenzelfde bejegening ten deel zal vallen.

Mijn tweede opmerking betreft hetgeen de minister van Justitie in de gewisselde stukken naar voren bracht: "dat het op dit moment niet mogelijk is om alle consequenties van het wetsvoorstel te overzien. De praktijk zal moeten uitwijzen in welke mate met het wetsvoorstel en het daarop gebaseerde prostitutiebeleid de doeleinden zullen worden verwezenlijkt."

Mijn fractie kan zich ten volle vinden in dit citaat. Ik vrees dat niemand precies kan voorspellen of voorzien hoe rechtschapen seks-exploitanten en a fortiori de meer criminele, in de praktijk zullen reageren op iets wat zij zullen ervaren als "de verburgerlijking" van hun handel.

In dubio abstinence levert ten dezen naar onze mening niet het juiste advies op. De huidige praktijk is op onderdelen bijna onwettig, althans allesbehalve koosjer, soms weersprekend en in ieder geval onbeheerst. De wijziging van het Wetboek van Strafrecht en de daaruit voortvloeiende regelgeving, voorzien van een relevant aantal veiligheidskleppen – ik verwijs korthedshalve naar de brief van de minister van Justitie van 8 juni jl., waarin hij verslag doet van de wijze waarop op dat alles door de ministeries, de arbeidsinspectie, de belastingdienst, de VNG, het openbaar ministerie en de politie wordt gepreludeerd – is naar de smaak van de fractie van D66 een aanmerkelijk overtuigender

Kohnstamm

en betere weg. Maar het spreekt vanzelf dat wij er tegen deze achtergrond met klem bij de minister op aandringen, ons nauwgezet op de hoogte te houden van de uitkomsten van de voorziene evaluaties.

Onze derde opmerking ziet op de discussie inzake de mogelijke wijziging van de uitvoerings-AMvB van de Wet arbeid vreemdelingen en het daarover dankzij herhaald aandringen van mijn collega Hirsch Ballin aan ons toegezonden advies van de landsadvocaat. Heeft de minister het advies van de landsadvocaat mede daarom niet voetschoots aan de openbaarheid willen prijsgeven, omdat dit advies de wel zeer wankelmoedige koers op dit punt zo genadeloos blootlegt? Waarom is het beleid gewijzigd, het beleid dat eerst inhield dat het ongewenst werd geoordeeld dat ook na inwerkingtreding van de onderhavige wetgeving de situatie zou blijven bestaan dat het voor niet-EU/EER-onderdanen uitgesloten zou zijn, op legale wijze in de prostitutie werkzaam te zijn, terwijl de regering inmiddels tot de conclusie is gekomen dat een in ieder geval voorlopig algemeen toelatingsverbod voor prostituees wenselijk is? Het zou mij niet verbazen als al na de eerste evaluatie van de wet bleek dat een aantal doelstellingen ervan niet of slecht te realiseren zijn bij handhaving van de volstrekte illegaliteit van prostituees van buiten de EU. Evenmin zal het deze minister van Justitie verbazen dat ik mij aanzienlijk beter kan vinden in het oorspronkelijke standpunt, nu dit – zie ik het goed – nog een standpunt van Paars I was.

De **voorzitter**: Ik wens de heer Kohnstamm graag geluk met het houden van zijn eerste toespraak in deze Kamer in zijn huidige hoedanigheid van lid van de Eerste Kamer. Hij heeft zijn sporen in de politiek ruimschoots verdiend en hij sprak dan ook allerm minst voor het eerst in deze Kamer, want hij heeft dit al gedaan als bewindsman en hij was lid van de Tweede Kamer. Voorts heeft hij zelfs nog een belangrijke rol gespeeld bij de pogingen om de organisatiegraad van zijn partij te verhogen in de tijd dat hij daarvan voorzitter was. Kortom, een aanwinst voor de Kamer! Mijn hartelijke gelukwensen!

Ik geef het woord aan de heer Van Schijndel, die ook zijn eerste rede in deze Kamer houdt.

□

De heer **Van Schijndel** (GroenLinks): Voorzitter! Hoewel het een onderwerp is dat met maagdelijkheid weinig van doen heeft, verheugt het mij dat ik hier mijn maidenspeech kan houden over het opheffen van het bordeelverbod. Het is namelijk een onderwerp dat al lang mijn politieke belangstelling heeft. Tijdens mijn raadslidmaatschap in Amsterdam – ik kijk even naar u, mijnheer Van Thijn, want u was erbij – heb ik de raad een voorstel voorgelegd om een vergunningstelsel voor prostitutiebedrijven te ontwikkelen. Aanvankelijk verzette het college van B en W zich tegen dit voorstel, maar op 29 mei 1985 werd het door de raad van het nut en de noodzaak van dit voorstel overtuigd. Toen dacht het gemeentebestuur nog dat de afschaffing van het wettelijke bordeelverbod niet lang meer op zich zou laten wachten. Dat het nog ruim veertien jaar zou duren, was toen niet te voorzien.

Met mijn initiatief beoogde ik, de positie van de prostituee, zowel vrouw als man, te verbeteren. Als wij echter nu het huidige voorstel bezien, valt op dat deze invalshoek naar de achtergrond is verschoven. Het wijzigingsvoorstel uit 1997 noemt als een van de vier doelstellingen: verbetering van de positie van de prostituee. Die doelstelling lijkt nu gewijzigd. Er staat nu: bescherming van de positie van de prostituee. Nu, die positie is slecht; dus, die gaan we natuurlijk niet beschermen, maar juist verbeteren. Misschien moet ik echter niet wantrouwig zijn om achter deze woordverandering een beleidsverandering te zoeken. Toch valt het mijns inziens niet te ontkennen dat het accent verschoven is van positieverbetering van de "gewone" prostituee, naar strafrechtelijke aanpak van excessen als seksueel misbruik van minderjarigen en vrouwenhandel – hoe noodzakelijk wij de bestrijding daarvan ook achten; dat wil ik extra benadrukken. Tevens valt op dat de schijnwerper meer gericht wordt op het deel van de prostituees dat hier illegaal verblijft, wat eveneens het effect heeft dat de positie van de gewone

prostituee uit beeld dreigt te verdwijnen.

Voorzitter! Bij de in gang zijnde lokale invulling van het vergunningstelsel lijkt de openbare orde centraal te staan en dat is toch terug naar af, want lokaal prostitutiebeleid was al slechts beperkt tot het openbare-orde- en overlastbestrijdingsbeleid: alleen optreden namelijk bij ongewenste ontwikkelingen. Ik kan de gelegde nadruk op dit aspect illustreren aan de hand van de model-APV van de VNG. Deze noemt als laatste en zevende weigeringsgrond voor de vergunning: het belang van de arbeidsomstandigheden van de prostituee, maar als eerste de openbare orde. Het gaat dan met name daarbij om regulering van vestigingsplaatsen uit het oogpunt van beperking en voorkoming van hinder en overlast, bijvoorbeeld via strenge voorwaarden aan klantenwerving of het stellen van planologische voorwaarden. Het lijkt de kant op te gaan of het instrument vergunningstelsel alleen bedoeld is om ongewenste vestiging van bordelen tegen te gaan. Een neutrale houding van gemeenten lijkt mij verkieslijker.

Echter, sommige gemeenten zoeken juist vanuit die negatieve houding ten aanzien van het prostitutiebedrijf driftig naar wegen om prostitutie toch nog volledig te weren, bijvoorbeeld via bestemmingsplannen. Men neemt bijvoorbeeld prostitutiebedrijven op in een bestemmingsplan, maar stelt aan eventuele vestiging zulke hoge eisen dat het prostitutiebedrijven praktisch onmogelijk gemaakt wordt om zich te vestigen. De minister heeft in de Tweede Kamer niet toegegeven aan de hier ook weer door het CDA naar voren gebrachte wens inzake een nuloptie, in die zin dat gemeenten prostitutiebedrijven volledig kunnen weren. Maar hoe schat de minister de kans in van het slagen van de uitweg die ik net genoemd heb om alsnog die nuloptie te verwezenlijken? Kan de minister daar invloed op uitoefenen zonder in strijd te komen met de lokale autonomie? Overigens, ik verwacht dat gemeenten het aantal prostitutiebedrijven zullen bevroren, zodat er geen ruimte is voor nieuwe experimenten van prostituees die al of niet gezamenlijk een bedrijf willen beginnen. Dat is jammer. Hoe kijkt de minister hier tegenaan?